

LANDAANWINNING EN BEDIJKING

Friese waddenkust

Versie 27-6-2011

Onderstaand overzicht behoort tot het [project Waddenarchieven](#), dat wordt gefaciliteerd door de Waddenacademie (www.waddenacademie.knaw.nl).

Het overzicht is als volgt opgebouwd:

- Landelijke archieven
- Archieven in Noord-Holland
- Archieven in Friesland
- Archieven in Groningen

Heeft u vragen over het project of aanvullende informatie over archiefmateriaal betreffende het waddegebied, dan nodigen wij u uit om contact op te nemen met de Waddenacademie: tel. 058-2339032, e-mail: syds.wiersma@waddenacademie.knaw.nl

LANDELIJK		
NATIONAAL ARCHIEF		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
2.08.71	Afdeling Domeinen van het Ministerie van Financiën over de periode 1869-1944	B Dossiers <ul style="list-style-type: none"> - 789: dossier 783, Nr.1B Stukken betreffende eigendom kusten Groningen en Friesland 1927, 1 omslag - 2839: dossier 3232, Aspirant-pachters van voormalige kweldergronden,

		antwoorden van 1944, 1 omslag - 4671-4674: dossier 5296, Friesland (landaanwinningswerken), 1936 – 1942
NOORD-HOLLAND		
WESTFRIES ARCHIEF (HOORN)		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
1535	Verloren, familiearchief, 1577-1982	2. Plaatsingslijst van de Collectie Verloren, aanvulling 2.2. Plaatsingslijst van de collectie verloren 2.2.5. Generatie X 2.2.5.5. Joan Philip Verloren van Themaat (1840-1890) 2.2.5.5.3. Eigendommen en financiën - 1201: Aandelen van de Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden, 1870-1875, 1 omslag
FRYSLÂN		
TRESOAR		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
2	Collectie microfiches van stukken betreffende het bestuur van Friesland, (1498) 1524-1581 (1598), waarvan de originelen in het Algemeen Rijksarchief te Brussel berusten	Briefwisseling van de landvoogd Emanuel Filibert van Savoye en de landvoogdes Margaretha van Parma met stadhouder Arenberg, het Hof van Friesland en enkele drosten of bevelhebbers van het regeringsleger, hoofdzakelijk betreffende de militaire en politieke situatie in Overijssel, Lingen, Oost-Friesland, en elders in het tegenwoordige Duitsland, betreffende de bestrijding van de ketterij in Friesland en Stad en Lande, en betreffende enkele andere onderwerpen. Met bijlagen. 1556-1560 en zonder datum. Fiche: Inv.nr. 289, ff.1-482 – inv.nrs. 178-205, o.a. - 342: Verzoekschrift van Dyon Hania als gecommiteerde van de Vijf delen zeedijken aan de landvoogd Matthias om kwijtschelding van de floerenrente voor de nieuw bedijkte gronden, en de beschikking door de Rekenkamer op dit verzoekschrift. Met lijst van de namen en het grondbezit van de ingelanden. 1579. Frans en Nederlands. Fiche: Inv.nr. 571, f.25, f.25v, f.27. NB: Deze stukken zijn geselecteerd uit Inv.nr. 571 van het originele bestand, Patentbrieven van uitgaande commissies van de opstandige regering en aan de regering gerichte correspondentie. 1579, apr-jun. Fotokopieën van deze stukken zijn te vinden in Collectie Kopieën Elders Inv.nr. 6012

		<p>Briefwisseling van de landvoogdes Maria van Hongarije met het Hof van Friesland, over diverse onderwerpen. 1548-1555. Fiche: Inv.nr. 1646.2, ff.20-364 – inv.nrs. 784-822</p> <ul style="list-style-type: none"> - 804: Het Hof van Friesland en de rentmeester Gerrit van Loo moeten hun best doen kopers van renten op de domeingronden in Friesland te vinden om met de opbrengsten daarvan een deel van de aankoop van het graafschap Lingen te betalen. Zij stellen voor de Friese geestelijkheid ook een deel van de kosten van deze aankoop te laten betalen, 1550, 1551. Fiche: Inv.nr. 1646.2, f.127, f.132, f.151
5	Gewestelijke bestuursinstellingen van Friesland 1580-1795	<p>II. Gedeputeerde Staten van Friesland Inventaris A. Stukken betreffende afzonderlijke onderwerpen I. Openbare werken 3. Openbare werken aan of in zee</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3071: Stukken betreffende de aanleg van een dijk om het buitendijks gelegen land in Ferwerderadeel, 1734-1736, 1 omslag - 3076: Rapport aan het dijksgerecht van Ferwerderadeel betreffende de toestand van de dijken en het buitendijks gelegen land, opgemaakt op verzoek van de grietman van Barradeel door S. Miedema, 1791, gelijktijdig afschrift, 1 stuk. NB: De reden tot het houden van deze inspectie was de zorgwekkende afkalving van het buitendijkse land.
7	Stadhouderlijk Archief: het archief in Tresoar	<p>1.1.5. Bij het archief bewaarde bestanddelen van andere archieven 1.1.5.2. Fragmenten van andere archieven</p> <ul style="list-style-type: none"> - 812: Schetskaarten van de te bedijken Bildtpollen en Noorderleeg, waarop aangegeven de nieuw aan te leggen dijk, (1754), met lijst van eigenaren, 1763, 3 bladen en 1 stuk. NB: 1. Zie voor deze kaarten Kaartenverzameling nrs. 13084-13086. 2. Nicolaas Arnoldi behoorde tot de eigenaren. Bij resoluties van 8 maart 1754 (SvF, inv.nr. 161, f. 34) en 16 maart 1763 (SvT, inv.nr. 170, f. 28) verleenden de Staten van Friesland de eigenaren op hun verzoek belastingvrijdom. 3. Zie Sannes, <i>Het Bildt</i> II, 109-113

9-01	Provinciale Waterstaatsdienst, 1876-1964	<p>02.02. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>02.02.02. Taakuitoefening</p> <p>02.02.02.04. Toezicht op en (voorbereidingen tot) uitvoering van werken betreffende zee-, IJsselmeer-, en slaperdijken</p> <p>02.02.02.04.02. Zee- en IJsselmeerdijken</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1124-1131: Stukken betreffende organisatie en taken van waterschap Anjumer- en Lioessenserpolder, met tekeningen, 1876-1968, 8 omslagen - 1130: Uitvoering van werken/verbeteren van dijken: tienjarenplannen voor landaanwinning, 1951-1959 (Zie ook inventarisnummers 1155, 1165, 1166) - 1131: Uitvoering van werken/verbeteren van dijken: tienjarenplannen voor landaanwinning, 1960-1968 (Zie ook inventarisnummers 1155, 1165, 1166). - 1341: indijking en droogmaking van het Lemsterhop, 1895-1941 - 1346: Stukken betreffende eigendom van aanwas aan de Waddenkust, met tekeningen, 1949, 1 omslag <p>02.02.02.07. Toezicht op en (voorbereidingen tot) indijkingen, droogmakingen en inpolderingen, nrs. 1730-1755</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1731: Stukken betreffende <ul style="list-style-type: none"> • een voorstel van A. Buma te Hindeloopen tot vaststelling van een verordening op subsidiëring tot drooglegging en kanalisering van meren en poelen; • het verstrekken van inlichtingen aan de minister van Waterstaat over toepassing van de wet houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmaking en indijkingen; • plannen tot landaanwinningswerken, met tekeningen, 1876-1960. 1 omslag - 1742: Stukken betreffende plannen tot landaanwinning en bedijking voor de zeedijken van de waterschappen de Bildtpollen, de Oude Bildtpollen, Noorderleegs buitenveld en de Ferwerderadeelbuitenspolder, 1935-1947, 1 omslag - 1744: Stukken betreffende een plan tot inpoldering van een gedeelte van de Waddenzee tussen Zwarte Haan en Holwerd, met tekening, 1960 - 1745: Stukken betreffende bedijking op Vlieland, met tekening, 1962, 1 omslag
------	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - 1746: Rapport inzake landaanwinning in de Wadden d.m.v. het aanleggen van dammen, schrijver onbekend, met tekeningen, zonder jaar, (ca. 1934), 1 omslag - 1748: Stukken betreffende plannen tot droogmaking van een gedeelte der Zuiderzee tussen Hindeloopen, Workum en Makkum en kanalisering op grote schaal, i.v.m. droogmaking van enkele meren en plassen, 1878, 1879, 1 omslag - 1755: Stukken betreffende plannen tot bedijking van de buiten de IJsselmeerdijken gelegen Makkumer- en Workumerwaard, met tekeningen, 1947-1965, 1 omslag
11	Provinciaal Bestuur van Friesland, 1813-1922	<p>3. Inventaris</p> <p>3.2. Gedeputeerde Staten, 1814-1918 - inleiding</p> <p>4. Inventaris</p> <p>4.2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>4.2.7. Waterstaat en verkeer</p> <p>4.2.7.6. Waterstaatswerken aan of in de zee</p> <p>4.2.7.6.1. In de zeewerende waterschappen</p> <p>4.2.7.6.1.11. Zeedijken van Ferwerderadeel</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3396: Stukken betreffende het goedkeuren van een besluit van de volmachten tot regeling van de grens van het werkgebied van de "Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden" van jhr. P.J.W. Teding van Berkhout, 1870, 1 omslag <p>4.2.7.6.1.13. De Bildtpollen</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3400: Stukken betreffende het goedkeuren van een overeenkomst tussen de eigenaren en de "Vennootschap tot Indijking der Friesche Wadden", over een subsidie aan, en de begrenzing van het werkgebied van laatstgenoemde, 1870, 1 omslag <p>4.2.7.6.2. Buiten de zeewerende waterschappen</p> <p>4.2.7.6.2.6. Landaanwinning</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3497-3500: Stukken betreffende de overweging en uitvoering van plannen tot landaanwinning in de Lauwerszee en/of Waddenzee en het aanleggen van dijken van Ameland en/of Schiermonnikoog naar het vasteland van Friesland en/of Groningen, 1847-1878. Met retroacta 1845-1846, 4 pakken. NB: 1. Zie ook kaartenverzameling nrs. 966, 968, 969, 985- 986, 989, 1181, 1183-1185, 1187, 1193, 4601, 4816- 4818; 2. Zie ook inv. nr. 9862

		<p>6. Inventaris</p> <p>6.2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>6.2.8. Waterstaat en verkeer</p> <p>6.2.8.6. Waterstaatswerken aan of in de zee</p> <p>6.2.8.6.1. In de zeewerende waterschappen</p> <p>6.2.8.6.1.6. Anjumer- en Liessenserpolder</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5469: Nota over het eigendomsrecht van de buitendijkse gronden van de Anjumer- en Liessenserpolder door mr. A.G. Menzel te Leiden en stukken betreffende deze nota, 1908, 1 omslag <p>6.2.8.6.2. Buiten de zeewerende waterschappen</p> <p>6.2.8.6.2.2. Landaanwinning</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5560: Stukken betreffende de subsidiëring van de werkzaamheden van de Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden en betreffende het intrekken van de aan de Maatschappij verleende concessie, 1879-1904, 1 omslag. NB: Zie ook kaartenverzameling nr. 990
12-01	Provinciale en Gedeputeerde Staten van Friesland, 1919-1961	<p>4. Gedeputeerde Staten van Friesland, 1919-1961</p> <p>4.2. Stukken betreffende afzonderlijke onderwerpen</p> <p>4.2.4. Taakuitvoering</p> <p>4.2.4.08. Waterstaat (-1.79)</p> <p>4.2.4.08.4. Landaanwinning, droogmaking, indijking en inpoldering</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2041: Stukken betreffende de grensscheiding tussen de eigendommen van de Staat en die van de aanliggende zeewerende waterschappen wegens de landaanwinning op de Wadden, 1926- 1928; met retroactum, 1908; met kaart - 2558: Memorie van K. Vogel, opzichter van enkele zeewerende waterschappen, over landaanwinning en bedijkingen van Noord-Friesland, 1928, 1 katern - 2559: Stukken betreffende het geven van adviezen aan de minister van Waterstaat over het verlenen van een concessie aan de Ontginningsmaatschappij "De Drie Provinciën" tot droogmaking van gronden in het waterschap Het Buitenveld, 1928, 1929, 1 omslag - 2560: Stukken betreffende de bedijking van gronden in de Waddenzee en de plannen tot de aanleg van verbindingsdammen naar Ameland, Terschelling en Texel, 1936-1954, 1 omslag

		<ul style="list-style-type: none"> - 2561: Stukken betreffende de toepassing van de Wet van 14 juli 1904 (Staatsblad no.147) houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen, met een opgaaf van gebieden in Friesland waar sprake kan zijn van indijkingen of bekadingen, 1939; met retroactum, 1925, 1 omslag - 2562: Stukken betreffende de instelling, samenstelling, werkzaamheden en opheffing van de Commissie Landaanwinning Friesland, 1949-1963, 1 omslag. N.B. Zie ook inventarisnummer 3781 - 2563: Stukken betreffende het vervaardigen van een film over de landaanwinning in Friesland, getiteld "Van Waddenzand tot vruchtbaar land", 1953-1958, 1 omslag - 2568: Statuten van de Stichting Landaanwinningsbelangen Noord-Friesland, met stukken betreffende die statuten, 1954, 1 omslag - 2569: Verslag, ingekomen van de Hoofdingenieur-Directeur van de Provinciale Waterstaatsdienst, over de stand van landaanwinningswerken langs de Friese waddenkust, 1954; met tekening, 1 omslag - 2570: Raadsbesluiten inzake de toetreding tot de Stichting Landaanwinningsbelangen Noord-Friesland, met stukken betreffende de goedkeuring ervan, 1954-1961, [1967], 1 omslag - 2571: Notulen van de vergadering met het Nederlands Economisch Instituut en de Rijksdienst landaanwinningswerken in Friesland en Groningen over het instellen van een onderzoek naar met name de economische kant van de landaanwinnig, 1958, mei 2, minuut, 1 stuk - 2573: Stukken betreffende de indijking van gronden aan het IJsselmeer langs de Friese kust, 1958-1966, 1 omslag - 2573: Stukken betreffende de indijking van gronden aan het IJsselmeer langs de Friese kust, 1958-1966, 1 omslag - ....: Stukken betreffende de grensscheiding tussen de eigendommen van de Staat en die van de aanliggende zeeverende waterschappen wegens de landaanwinning op de Wadden, 1926-1928; met retroactum, 1908; met kaart - Zie inventarisnummer 2041 <p>4.2.4.13. Volksontwikkeling en -opvoeding en kerkelijke aangelegenheden (-1.85) 4.2.4.13.2. Verzamelen, bewaren en beschikbaar stellen van documenten, voorwerpen en gegevens</p>
--	--	--

		<p>4.2.4.13.2.4. Tentoonstellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3656: Stukken betreffende het verlenen van medewerking aan de tentoonstelling "Komende Kansen" over de landaanwinning in Friesland en de inpoldering van de Lauwerszee, die van 25 juni t/m 5 juli 1958 te Kollum is gehouden, 1957-1959; met tekeningen, 1 pak <p>4.2.5. Commissies ingesteld door gedeputeerde staten, 1 omslag</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3781: Stukken betreffende de Commissie Landaanwinning Friesland, 1949-1956; met kaarten, 1 omslag. NB: Zie ook inventarisnummer 2562
12-03	Provinciale Planologische Dienst in Friesland	<p>4. Waterstaat (-1.79)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 260: Stukken betreffende droogmaking, indijking, inpoldering en ontpoldering, 1966-1976, 1 omslag
43-01	Ontvangers der Domeinen	<p>1.2. <u>Archief van het kantoor Dokkum, 1845-1941</u></p> <p>1.2.2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>1.2.2.1. Stukken betreffende vergunningen</p> <p>1.2.2.1.3. Wateren</p> <p>1.2.2.2.3.1. Waddenzee</p> <ul style="list-style-type: none"> - 206: Stukken betreffende het in gebruik nemen van een gedeelte wad ten noorden van de zeedijk van de Oost- Holwerder en de Ternaardpolder, 1933, 1 omslag - 208: Stukken betreffende inpolderingen aan de Friese Waddenkust en de Lauwerszeekust, 1841-1945, 1 omslag
49	Rijkswaterstaat in Friesland, (1840) 1849-1951 (1957) 94-1940	<p>8.05. Archief van het arrondissement Friesland (vanaf 1918 Leeuwarden), 1882-1951 (1956):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 550: 15 Friese wadden en Zuidzee, 1911-1933
49-01	Rijkswaterstaat 1952-1977	<p>7. Gedeponeerde stukken uit het archief van Directie Landaanwinning, Dienst Landaanwinningswerken in Friesland (1935-1955):</p> <ul style="list-style-type: none"> - 683: Tekeningen van de landaanwinningswerken bij de Friese Wadden en in de Lauwerszee, 1951- 1952, 3 stukken

49-02	Rijkswaterstaat in Friesland, Directie Friesland, 1952-1977	<p>2. Inventaris</p> <p>2.1. Archief van de directie Friesland (1938-) 1954-1977 (-1979)</p> <p>2.1.2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>2.1.2.1. Organisatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - 215: Stukken betreffende de reorganisatie van de directie Landaanwinning te 's-Gravenhage en de organisatie van de landaanwinningswerken in Groningen en Friesland, 1958, 1 omslag <p>2.1.2.3. Taakuitvoering</p> <p>2.1.2.3.1. Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> - 259: Stukken betreffende Koninklijk Besluit voor verlening van een concessie aan de waterschappen Der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijs en Het Bildt voor het bedijken van buitendijkse gronden in de gemeenten Barradeel en Het Bildt, 1968-1969, 1 omslag
95	Noorderleegs-Buitenveld N.V. = De Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden, 1753-1972	<p>Inventaris van het archief van de eigenaren van de Noorderleegpolder, 1753 – 1852, en van het Noorderleegs-Buitenveld, 1753-1890, later de NV Het Noorderleegs-Buitenveld, 1890-1972</p> <p>Langs de Friese Waddenkust lagen al in de achttiende eeuw uitgestrekte buitendijkse landen. Een gedeelte daarvan, het ten noordwesten van de dorpen Hallum en Marrum gelegen Noorderleeg, werd op 31 december 1753 door de eigenaresse Hiske Maria van Burmania voor drie vierde deel verkocht aan Jan de Kempnaer, Hans Hendrik van Haarsma en Petrus Bourboom; het resterende kwart hield ze zelf. Met het land verkocht ze ook het bijbehorende "recht van aanwas". Dat betekende dat de kopers ook rechten konden doen gelden op de gronden, die door aanslibbing werden gevormd. Het Noorderleeg had nu dus vier eigenaren. In 1754 dijkten die een deel ervan in. Zo ontstond de Noorderleegpolder. Buiten de nieuwe zeedijk bleef nog een groot stuk land liggen, dat het Noorderleegs-Buitenveld werd genoemd. De eigenaren van de polder hadden ook het Buitenveld in bezit. Toen in 1766 de vier eigenaren hun bezittingen in de polder onderling verdeelden, kwam aan de gemeenschappelijke exploitatie van die gronden een einde.</p>

		<p>Aan de exploitatie van het Buitenveld veranderde niets; het eigendom en het onderhoud van de zeedijk, de oprellen en het buitendijkse land met het recht van verdere aanwas bleven een gemeenschappelijke aangelegenheid. De Noorderleegpolder had geen gereguleerd bestuur; de eigenaren handelden zelf de lopende zaken af. Omdat de polder maar klein was (ca. 157 ha.) leverde dat in de praktijk geen moeilijkheden op. Bij Koninklijk Besluit van 29 januari 1846 werd de polder als waterschap aangewezen en bijgevolg moest er in een reglement op het beheer en het bestuur worden voorzien. Omdat de eigenaren niet van zins waren daar medewerking aan te verlenen, werd na langdurig touwtrekken tenslotte in 1852 door Gedeputeerde Staten een reglement opgesteld. Zo kwam de Noorderleegpolder los te staan van het Noorderleegs-Buitenveld. Het reglement belastte de polder met het onderhoud van de zeedijk. Omdat het Buitenveld dit al sedert 1766 voor zijn rekening had genomen, werd echter besloten in die toestand geen verandering aan te brengen. Het Buitenveld had veel belang bij de zeedijk, die bij overstromingen als toevluchtsoord voor het vee kon dienen. Tot op de huidige dag is de zeedijk eigendom van de BV. het Noorderleegs-Buitenveld.</p> <p>In de exploitatie van het Noorderleegs-Buitenveld is sinds 1755 weinig veranderd. Het veld loopt, vooral in het stormseizoen, geregeld onder water waardoor de gebruiksmogelijkheden beperkt zijn. De verzilte grond leent zich niet zo goed voor akkerbouw en bovendien is er natuurlijk de constante dreiging van overstromingen, die de te velde staande gewassen kunnen vernietigen. Omdat de grond niet in cultuur kan worden gebracht, moet hij op een andere wijze rendabel gemaakt worden. Daarom laat men in het late voorjaar, de zomer en in de herfst op het Buitenveld jongvee grazen, dat eigendom is van de boeren uit de omtrek, die daartoe scharren kunnen huren. Tot 1935 werden de scharren publiek, bij opbod, verhuurd. Omdat bij de huurders steeds meer de neiging bestond om in gezamenlijk overleg de huurprijs zoveel mogelijk te drukken, ging de NV. in dat jaar over tot het verhuren van de scharren tegen een vooraf door haar vastgestelde prijs. De NV. weidde in eigen beheer een aantal schapen op het Buitenveld. Daarnaast werden enige percelen verhuurd aan de polhoeder, die daar zijn eigen kudde schapen op liet grazen. Van andere percelen op het Buitenveld werd het gras verkocht aan boeren uit de omtrek. Altijd bestaat de kans, dat de op het Buitenveld grazende kudden bedreigd worden door plotseling opkomend hoog water. Daarom heeft men kadijken aangelegd, waarachter het vee in veiligheid kan worden gebracht. Deze</p>
--	--	--

		<p>kadjiken zijn te laag om de door herfst- en winterstormen opgestuwde water tegen te houden. Om die reden zijn er sluizen in gebouwd, waardoor het water weer naar zee kan terugstromen. Deze sluizen dienen tevens voor het afvoeren van overtollig regenwater.</p> <p><u>Inventaris</u></p> <p>I. Het archief van de eigenaren van de Noorderleegpolder, 1753-1852, en van het Noorderleegs-Buitenveld, 1753-1890, later de NV Het Noorderleegs-Buitenveld, 1890-1972</p> <p>A. Stukken van algemene aard, nrs. 1-5</p> <p>B. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stukken betreffende oprichting en reglementering van de NV. en de omzetting van de NV. in een BV, nrs. 6-8 2. Stukken betreffende commissarissen, bestuurder en personeel, nrs. 9-22 3. Stukken betreffende aandeelhouders en aandelen, nrs. 23-28 4. Stukken betreffende het reservefonds, nr. 29 5. Stukken betreffende belastingen en waterschapslasten, nrs. 30-34 6. Stukken betreffende de financiële administratie, nrs. 35-47 7. Stukken betreffende het archief, nr. 48 8. Stukken betreffende aan- en verkoop van landen, nrs. 49-56 9. Stukken betreffende eigendomsrechten op landen en de zeedijk en het recht van weg, nrs. 57-69 10. Stukken betreffende waterstaatswerken, <ol style="list-style-type: none"> a. Stukken betreffende landaanwinning, nrs. 70-75, o.a. <ul style="list-style-type: none"> - 71: Brief ingekomen van H.H. Buisman te Leeuwarden waarin deze bericht dat de spartinaplant een doeltreffend middel is om de aanslibbing te bevorderen, 1938, 1 stuk - 73: Stukken inzake de door de Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden verrichte landaanwinningswerken, 1864-1887, 1904 en ongedateerd, 1 omslag - 74: Stukken betreffende het uitbrengen van een gunstig advies door Gedeputeerde Staten van Friesland aan de minister van Waterstaat om aan L.A.
--	--	--

		<p>Sanders te Amsterdam een concessie te verlenen om een gedeelte van de Friese Wadden in te dijken, 1915-1916, 1 omslag</p> <p>b. Stukken betreffende dijk aanleg en afwatering, nrs. 76-95, o.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 82: Stukken inzake een niet uitgevoerd plan tot indijking van het Noorderleegs - Buitenveld, de Keegen onder Marrum en Nijkerk en een gedeelte van de Boerenpollen onder Ferwerd, 1862-1866 en ongedateerd, 1 omslag - 95: Kaart van het Noorderleegs - Buitenveld met daarop aangegeven de aan te leggen waterafvoerwegen, (19de eeuw), 1 stuk <p>c. Stukken betreffende het onderhoud, nrs. 96-110</p> <p>d. Stukken betreffende de aanleg van wegen en het onderhoud daarvan, nrs. 111-113</p> <p>11. Stukken betreffende de exploitatie van binnen- en buitendijkse landen</p> <p>a. Stukken betreffende scharverhuur en het houden van schapen door de eigenaren van het Noorderleegs-Buitenveld, de NV. en de polhoeder, nrs. 114-126</p> <p>b. Stukken betreffende de drinkwatervoorziening ten behoeve van het vee, nrs. 127-131</p> <p>c. Stukken betreffende de verkoop van grasgewas en vee, nr. 132</p> <p>d. Stukken betreffende het verpachten van binnen- en buitendijkse landen, nrs. 133-138</p> <p>II. De archieven van de polhoeders A.B. Bokma en A.C. Slim als zaakwaarnemer van een in de Noorderleegpolder gelegen boerderij van de familie van Sloterdijck te Huizum, 1809-1830</p> <p>a. Het archief van polhoeder A.B. Bokma als zaakwaarnemer van een in de Noorderleegpolder gelegen boerderij van de familie van Sloterdijck te Huizum, 1809-1818, nrs. 139-140</p> <p>b. Het archief van polhoeder A.C. Slim als zaakwaarnemer van een in de Noorderleegpolder gelegen boerderij van de familie van Sloterdijck te Huizum, 1818-1830, nrs. 141-145</p> <p>III. Stukken waarvan het verband met een der archieven niet gebleken is, nr. 146</p> <p>Bij het archief van het Noorderleegs-Buitenveld bewaarde niet-archivalia, nrs. 147-151, o.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 148: Kranteknipsels betreffende de landaanwinning aan de Fries-Groningse Waddenkust en in de Lauwerszee, 1929-1937, 1 omslag
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - 150: Afschriften van krant- en tijdschriftenartikelen betreffende de inpoldering van de Lauwerszee, de landaanwinningswerken, het aanleggen van zeewaardige dijken, de afwatering en waterschapslasten, 1959, 1960, 1962 en ongedateerd, 1 omslag
119-B	Ritske Boelema Gasthuis (R.B.G.) te Leeuwarden	<ul style="list-style-type: none"> - 165: Akte van grensregeling tussen de Maatschappij tot landaanwinning op de Friesche Wadden te Holwerd en de eigenaars van de keeglanden onder Ferwerderadeel, waaronder het Gasthuis, 1871, Inv.. 1874, 1 doos (doos M)
130-24	Tjallinga Weeshuis	<p>2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>2.5. Onroerende goederen</p> <p>Overige stukken</p> <ul style="list-style-type: none"> - 73: Bestek en voorwaarden voor het graven van een drinkput en het leggen van een dijk in het buitendijks land onder Westernijkerk, 1885, 1 stuk
219-03	Politieke Partij Radicalen (PPR), Gewest Friesland	<p>3. li. stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>3.6. Politieke werkzaamheden op specifieke terreinen</p> <p>3.6.3. Milieu en defensie</p> <ul style="list-style-type: none"> - 38: Stukken betreffende het geven van reacties op de plannen voor de structuur van het Waddengebied in het algemeen en voor het inpolderen van buitendijks gebied aan de Friese Noordkust in het bijzonder, 1975 – 1981, 1 omslag
222	Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (Waddenvereniging), 1965-2000	<p>2.2. Stukken betreffende bijzondere onderwerpen</p> <p>2.2.5. Beheer en bescherming van het Waddengebied</p> <p>2.2.5.04. Waterstaat</p> <p>2.2.5.04.2. Inpoldering en landaanwinning</p> <p>2.2.5.04.2.2. In Nederland:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 829: Stukken betreffende het in Friesland bedijken van buitendijkse gronden, 1971-1977, 1 omslag - 832: Stukken betreffende de bemoeienis van de vereniging met het illegaal leggen van kaden rond de Bildtpollen, 1983-1988 en 20ste eeuw, 1 omslag
232-23	Klooster St. Odulfus te Stavoren	<ul style="list-style-type: none"> - 5: Brief van J. van Tongeren, klerk van (de raadsheer in het Hof van Friesland Antonis) del Vaille, aan Johannes Doetichem, kelner van het klooster (cellarius), waarin hij deze aanmaant belasting te betalen voor buitendijks land te Nes

		(Westdongeradeel), 1576, 1 stuk, geen regist. NB: Aanwinst 1909
311	Liauckemastate te Sexbierum	<p>2. Huisarchief Liauckama</p> <p>2.6. Stukken betreffende het beheer van onroerende goederen</p> <p>2.6.3. Onderscheiden goederen en belangen onder Sexbierum c.a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 608: Schetskaart van de Ried (tussen Wijaldum en Pietersbierum/Sexbierum met de afbedijkte percelen daarvan en hun bemalingen, Z.j. (17e eeuw) – behorende bij de stukken van het proces over het recht van Liauckama op de Ried aangetast door de vergunningen van partij Camstra tot inpoldering, 1618 – 1644 - de vergunningen tot indijking waren door Camstra gegeven – zie kaartenverzameling nr. 831, 1 blad - 619: stuk inzake het proces over de indijking van landen aan de Ried, 1618, 1 stuk – behorende bij de stukken van het proces over het recht van Liauckama op de Ried aangetast door de vergunningen van partij Camstra tot inpoldering, 1618 - 1644
325	Familie Van Harinxma thoe Slooten	<p>1.2. Famillearchief Van Harinxma thoe Slooten</p> <p>1.2.6. Openbaar bestuur, openbare werken, instellingen van algemeen nut</p> <p>1.2.6.4. Openbare werken, bedijkingen, ontginningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 403: Stukken betreffende de indijking van het Workumer Nieuwland, 1634-1657. Met retroacta, 1550-1624 (Octrooi verleend aan Pieter van Harinxma c.s.), 1 dossier
326	Familie thoe Schwartzberg en Hohenlansberg	<p>1.33. Inventaris van de Koopbrieven van Georg Wolfgang I zu Schwartzberg</p> <p>1.33.06. Inventaris Van De Koopbrieven, Huurcontracten E.D. Van Wilco Van Holdingha li Thoe Schwartzberg Inv. Nrs. 732-740</p> <ul style="list-style-type: none"> - 737: Koopbrief van binnen -en buitendijks land te Paesens, met stem, bezwaard met dijkonderhoud. Via niarneming door Wilco van Hold. II thoe Schw. verkregen van Tiberius Pipinus ab Emingha te Gouturn. Geproclameerd in Oostdongeradeel, met zegel, 1710, 1 stuk
327	Familie Van Sminia	<p>2.1. Archieven geordend per familie</p> <p>2.1.14. Dummyrubriek 2.1.14</p> <p>2.1.14.1. Familie Van Aebinga (zie tabel O a)</p> <p>2.1.14.1.03. Schelte van Aebinga</p> <ul style="list-style-type: none"> - ?: Koopbrief van een perceel buitendijks hooiland groot 6 pondematen te Nijkerk (Ferwerderadeel) verkocht door Barthold van Douma c.s. aan Schelte van

		Aebinga c.u. Met bijbehorende stukken, 1611, 3 stukken
333	Familie Van Haren	01.01.02. Stukken van leden van de familie Van Haren 01.01.02.05. Adam Ernst van Haren (1683-1717) en Amalia Henriëtte Wilhelmina barones du Tour (1686-1731) 01.01.02.05.03. 1716 Raad ter admiraliteit te Harlingen: - 79: Stukken inzake de financiering van de indijking van de Bildtpollen, 1711, 1715
Nog niet geplaatst	Waddencomité Rijkswaterstaat van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat 1977 - 1993	1 SECRETARIAAT B STUKKEN BETREFFENDE BIJZONDERE ONDERWERPEN - 127: Stukken betreffende het voeren van ambtelijk overleg met Duitsland op 11 en 12 september 1986 te Norden inzake dijken en voorland, 1986, 1 omslag
Nog niet geplaatst	Rijkswaterstaat in Friesland van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (1946) 1978 - 1993	I Directie Friesland van de Rijkswaterstaat 2 Stukken betreffende bijzondere onderwerpen 2.2 Taakuitvoering 2.2.05 Waddenzee - 147-150: Behandeling van de concessieaanvraag van de provincie Friesland inzake indijking buitendijkse gronden tussen Zwarte Haan en de veerdam bij Holwerd, 1976 – 1989, 3 pakken en 1 omslag
WETTERSKIP FRYSLÂN (IN DEPOT BIJ TRESOAR)		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
372 Voorgangers wetterskip Fryslân	04.Anjumer- en Lioessenserpolder, 1774-1962, waterstaat	Landaanwinning: - 435 : Bestekken en processen-verbaal van aanbesteding door het dijksbestuur van het uitbaggeren van slijksloten en "vurgen", 1887, 1889, 2 stukken - 436 : Kaarten van de buitendijkse gronden en landaanwinningen van het waterschap, 1915, 1917, [ca. 1917], [ca. 1930], [ca. 1945], 8 bladen N.B. De kaart van [ca. 1945] is onvolledig. - 439 : Kaarten van de buitendijkse gronden en landaanwinningen van het waterschap en die van de Contributie Zeedijken Oostdongeradeel, opgemaakt in verband met gezamenlijk te verrichten landaanwinningswerken, 1944, 1945, [ca. 1950] en 1951, 1 portefeuille en 4 bladen - 444 : Stukken betreffende de uitvoering van landaanwinningswerken in het kader van het zogenaamde "tienjarenplan voor de landaanwinning", 1951 – 1961, 1 omslag - 445 : Stukken betreffende landaanwinning, ingekomen van de "Stichting landaanwinningsbelangen Noord-Nederland", gevestigd te Metslawier, 1954, 1957, 1959

		- 1962, 1 omslag
	05. Contributie Zeedijken van Westdongeradeel, ca. 1696-1963, grenzen, opheffing, wapen en bezit	Limietscheiding - 213: Stukken betreffende het aangaan door het waterschap met de "Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden" te Holwerd van een grensregeling tussen de bestaande voorgronden van het waterschap en de door de genoemde maatschappij in te polderen gronden van de Wadden, 1869, 1871, 1 omslag
	05. Contributie Zeedijken van Westdongeradeel, ca. 1696-1963, waterstaat	<ul style="list-style-type: none"> - 902: Akte van aanbesteding door het dijksbestuur van het herstellen van 18 rijshoofden ten westen van Wierum, 1818, 1 stuk N.B. Zie ook de inv.nrs. 488 - 498 en 648. - 908: Kaart door de N.V. Grontmij van landaanwinningen ter hoogte van Kromme Horn bij Wierum, [eerste helft 20e eeuw], 1 blad - 910: Kaart van de landaanwinningen van het waterschap, [eerste helft 20e eeuw], 1 blad - 912: Stukken betreffende de uitvoering door het waterschap van landaanwinningswerken (10-jarenplan), 1950 – 1962, 1 omslag - 913: Akten waarbij Rijkswaterstaat in de directie Groningen en Friesland aan het waterschap vergunningen verleent tot het uitvoeren van werken ter bevordering van de landaanwinning op het Wad langs de noordelijke oever van de gemeente Westdongeradeel, 1952, 1962, 2 stukken - 914: Akten, waarbij de Staat der Nederlanden aan het waterschap privaatrechtelijke vergunning verleent tot het aanleggen van landaanwinningswerken op de aan de Staat toebehorende oppervlakte Waddenzee, gelegen ten noorden van de gemeente Westdongeradeel tussen het Schoor en Moddergat, 1952, 1954, 1955, 3 stukken - 915: Staat van per jaar uit te voeren onderdelen van het 10-jarenplan voor de landaanwinning, met begroting van kosten, 1952, 1 blad - 916: Jaarverslagen betreffende de landaanwinningswerken van het waterschap, 1953 – 1962, 1 omslag - 917: Kaarten van de landaanwinningen van het waterschap, 1954 - 1957, 1960, 9 bladen - 919: Kaart van de begreppeling van de landaanwinningen van het waterschap, 1957, 10 bladen

		<ul style="list-style-type: none"> - 920: Kaart van de in 1957 te realiseren begreppeling van de landaanwinningen bij het Schoor, 1957, 1 blad - 921: Kaarten betreffende de in het kader van de jaarplannen 1958, 1960 en 1962 uit te voeren landaanwinningswerken, 1957 – 1961, 3 bladen - 922: Kaarten en grafiektekeningen betreffende landaanwinningswerken, behorende bij of opgemaakt ten behoeve van jaaroverzichten, 1957 – 1961, 6 bladen - 923: Hoogtekaarten van de landaanwinningen van het waterschap, 1958, 1959, [ca. 1960] en z.d, 6 bladen - 924: Kaart door Provinciale Waterstaat van in te gebieden in het noordoostelijk gedeelte van het Friese Waddengebied in het kader van het 10-jarenplan van de landaanwinning, 1960, 1 blad - 925: Kaart van de in het kader van het 5-jarenplan voor de landaanwinning aan te leggen rijdsdammen, 1961, 1 blad - 926: Kaart van de landaanwinningen van het waterschap, met opgave van de "afslibbaarheid" in percentages, [tweede helft 20e eeuw], 1 blad
	<p>08. Eastergoa's Sédiken, 1961-1979, betrekkingen tot andere lichamen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 20: Stukken betreffende de verlening door gedeputeerde staten aan het waterschap van provinciale bijdragen ten behoeve van de landaanwinningswerken, 1964 – 1979, 1 omslag - 369: Stukken betreffende geldleningen aangegaan door het waterschap ten behoeve van de landaanwinningswerken, 1963 – 1964, 1 omslag - 364: Stukken betreffende het aangaan door het waterschap van rekening-courantovereenkomsten ten behoeve van de landaanwinningswerken van het waterschap, 1964, 1966 – 1971, 1 omslag - 460: Stukken betreffende de financiële verantwoording van de ontvangsten en uitgaven ten behoeve van de landaanwinningswerken, 1963 – 1970, 1 omslag - 461: Stukken betreffende de uitvoering door het waterschap van werken ter bevordering van de landaanwinning op het wad langs de noordelijke oever van de gemeente Westdongeradeel, 1964 - 1971 en 1977, 1 omslag - 463: Situatie-tekening van landaanwinningswerken ten oosten van de veerdam te Holwerd, 1966, 1 blad - 464: Situatie-tekening van de landaanwinningswerken, 1967, 1 blad

	09. West-Holwerderpolder, 1783-1979, waterstaat	<ul style="list-style-type: none"> - 269: Akte, waarbij het dijksbestuur zijn ingenomenheid betuigt met de concessieaanvraag van Lambertus Johannes Huber te Leeuwarden tot landaanwinning ten noorden van de polder, 1904. Afschrift, 1 stuk - 270: Vergunning door het dijksbestuur aan Lambertus Johannes Huber te Leeuwarden tot vrije toegang van vee tot en over de dijk, in verband met zijn voorgenomen landaanwinning, [1904]. Concept, 1 stuk
	10. Zeedijken van Ferwerderadeel, ca. 1619-1979, waterstaat	<p>Landaanwinning (Zie ook de inv.nrs. 76, 287 en 288)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 289: Stukken betreffende een geschil tussen het waterschap enerzijds en de wed. A. Coenders en W.L. van Vierssen anderzijds betreffende de aanleg door het waterschap van een kadijk voor de buitendijkse kegen en het laten afvlakken van de keegoevers, alles tot behoud van de buitendijkse gronden en ter beveiliging van de zeedijk, 1732, 1733, 1737, 1 pak (In slechte staat). - 293: Kaarten, gebaseerd op kadastrale gegevens, van de buiten de zeedijk gelegen landaanwinningen, 1835, [eerste helft 19e eeuw], 9 bladen (N.B. 1. De volgorde van blad 1 - 8 is van west naar oost; 2. De bladen 1 - 8 met kadastrale perceelnummers en namen van landeigenaren). - 294: Kaartboekje van de buiten de zeedijk gelegen landaanwinningen, met vermelding van eigenaren, [tweede kwart 19e eeuw], 1 deel - 298: Akte waarbij de eigenaren van de buitendijkse gronden gelegen tussen het Noorderleeg en de Armdijk het waterschap machtigen om hen te vertegenwoordigen jegens de N.V. Maatschappij tot Landaanwinning op de Friesche Wadden, 1899, 1 stuk
	12. Het Nieuw Bildt	Nog inventariseren
	13. Bildtpollen, 1736-1979, waterstaat	<ul style="list-style-type: none"> - 189: Stukken betreffende een overeenkomst tussen het waterschap en de Staat der Nederlanden betreffende landaanwinningswerken door de Dienst Landaanwinningswerken in Friesland van Rijkswaterstaat op walgronden van het waterschap, 1949 – 1956, 1 omslag
	14. Waterschap De Noorderleegpolder	
02. Wetterskip Fryslân	01. Waterschap Fryslân, (1979)1980-1993, betrekkingen tot andere lichamen	<ul style="list-style-type: none"> - 33: Stukken betreffende het vaststellen en afkopen van de provinciale bijdrage ten behoeve van landaanwinningswerken, 1981 – 1986, 1 omslag
HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
119B	Ritske Boelema Gasthuis (R.B.G.) te Leeuwarden	2.3. Beheer der goederen en bezittingen van het Gilde en het Gasthuis

		<p>2.3.3. Verkrijging, beheer en vervreemding van onroerende goederen</p> <p>2.3.3.6. Blija: een sate en landen</p> <p>2.3.3.6.1. Verkrijging en verkoop</p> <ul style="list-style-type: none"> - 165: Akte van grensregeling tussen de Maatschappij tot landaanwinning op de Friesche Wadden te Holwerd en de eigenaars van de keeglanden onder Ferwerderadeel, waaronder het Gasthuis, 1871, 1 stuk. NB: Inv. 1874, doos M
FRIES FILMARCHIEF		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
AV0351	Han de Vries, 1950-1960, zwart-wit, met geluid, 34 min. Opdrachtgever: Provinciaal Bestuur van Friesland en Rijkswaterstaat	<u>Van Waddenzand tot vruchtbaar land</u> De ontginning van het waddegebied: landwinning door middel van aanleg van een waterkering van palen. Met luchtopnamen van de Waddenzee, houthakken en kaartjes van Friesland omstreeks 1000, 1400, 1500, 1600, 1750 en heden om de aanwas van het Friese land te tonen
AV0487	Han de Vries en Keimpe Sikkema, 1969, kleur, geluid, 18 min. Opdrachtgever: Vereniging voor Bitumineuze Werken	<u>Asfalt temt de waterwolf</u> Verslag van de afsluiting van de Lauwerszee
GEMEENTE HET BILD		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
01. Overheidsarchieven	06.22 Gemeentebestuur, (1832) 1912-1984 (1996). Waterstaat en landaanwinning	1992 Stukken betreffende de deelname in de Stichting Landaanwinningsgebieden Noord-Friesland te Metslawier, met een inventaris van het archief van de stichting, 1954-1971, door R. Holwerda en J. Schaafstra, 1954-1973. 1 omslag. 1994 Stukken betreffende de deelname in het garantiefonds van de tentoonstelling Komende Kansen over landaanwinning, 1958. 1 omslag.
	06.26 Gemeentebestuur, (1832) 1912-1984 (1996). Arbeid en werkgelegenheid	2455 Stukken betreffende het sluiten van overeenkomsten met het waterschap De Bildtpollen en de Nederlandse staat voor buitendijkse landaanwinning door de gemeente in het kader van de werkverschaffing, 1931-1941. 1 omslag. 2456 Stukken betreffende het houden van toezicht op de uitvoering van landaanwinning op De Bildtpollen, met tekeningen, 1931-1945. 1 omslag.
03. Verzamelin	04. Collectie Hartman Sannes	Knipsel 294 Landaanwinning in werkverschaffing; Leeuwarder Nieuwsblad, 14 november 1933.

gen		Knipsel 296 Landaanwinning als werkverschaffing (het werk aan de Bildtsche kust); Leeuwarder Courant, maandag 14 mei 1934. Knipsels 359a-359c Langs Frieslands Waddenkust: Het Noorderleeg (1), Bij Paesens en Moddergat (2) en De Bildt-aanwas (3); Leeuwarder Koerier, april en mei 1946.
	11.1 Collectie huisbibliotheek (001-010)	008-FM0147 Noord-Friesland buitendijks; Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, 1979. 008-FM0148 Wadinpoldering tussen Zwarte Haan en Ternaarderpolder - werkgelegenheidseffecten van blijvende aard; Stichting Federatie van Noordelijke Economische Instituten, 1977.
	11.3 Collectie huisbibliotheek (021-030)	025-FK0337 De Wadden Polders - Eene studie (plus Naschrift); A. Draisma De Vries, 1921.
04. Elders berustende archieven:	03. Bildts dokumintasyintrum te St.-Annaparochie De collectie is toegankelijk via database, waarin met verschillende zoekcriteria kan worden gezocht	Het documentatiecentrum heeft sinds de oprichting veel boeken en brochures opgenomen, maar ook dorpsfilms, documentaires op video, cassettebanden, diaseries, foto's, kaarten, tekeningen en krantenknipsels. Het is materiaal met een actuele waarde.
GEMEENTE FERWERDERADEEL		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
01 Overheidsarchieven	02.11 Gemeentebestuur, 1917-1950. Waterstaat	639. Stukken betreffende de landaanwinning in het algemeen. (wadden) (1949-1950. 1 omslag. 640. Correspondentie met de "Commissie Landaanwinning Friesland".(wadden) 1949-1950. 1 omslag 641. Stukken betreffende de inpoldering van het Noorderleegsterbuitenveld de zgn. boerenpollen en de Ferwerderbuitendijkspolder met aanliggende kwelders.(wadden) 1945. 1 omslag. 642. Stukken betreffende de aanleg en het onderhoud van de zomerdijk buitendijks ten noorden van Ferwerd.(gemeenschappelijke polderdijk) (wadden) 1927-1949. 1 omslag. 1022. Notulen raad 26 febr. 1934 betreffende werkzaamheden Buitendijks en kranten artikelen betreffende landaanwinning aan de Waddenkust. 1934 - 1936. 1 omslag. 640. Correspondentie met de "Commissie Landaanwinning Friesland".(wadden) 1949-1950. 1 omslag.
	02.13 Gemeentebestuur, 1917 - 1950. Economische aangelegenheden	707. Stukken betreffende de landaanwinning ter bestrijding van de werkloosheid. 1925-1939. 1 omslag

	04. Landaanwinningsbedrijf, 1925 - 1936	Diverse stukken
	09.44 Gemeentebestuur, 1951-1983. Overstroming. Landaanwinning en -verlies	413. Bedijkingsplan Noord-West-Friesland (Buitendijksveld/Waddenzee), 1983, 1 omslag 417. Regionaal Comité Tracé D (dijkverhoging tussen Zwarte Haan en de Ternaarderpolder).(wadden), 1975, 1 omslag 418. Comité "Us fryske lân moat binnen de dyk" (verhoging zeedijk tussen Zwarte Haan en de Ternaarderpolder) (wadden), 1979, 1 omslag 448. Stukken betreffende bedijkingsplan Waddengebied. (P.S.P.plan - Piet Scheve Plaat Plan), 1971 - 1972. 1 omslag 450. Buitendijksveld (wadden), 1952 – 1956, 1 omslag 451. Landaanwinning. (wadden), 1951 – 1964, 1 omslag 452. Stichting Landaanwinningsbelangen Noord-Friesland/Stichting "Wad en Land" (wadden), 1953 - 1973. 1 omslag 453 - 459. Bedijkingsplan Noord-West-Friesland (Buitendijksveld/Waddenzee), 1973 – 1983, 7 omslagen 695. Stukken betreffende vaste verbinding Ameland - vaste wal (twee dammen plan) (wadden) ("Stichting Dammen Ameland"), 1961 – 1974, 1 omslag
STREEKARCHIVARIAAT NOORDOOST-FRIESLAND GEMEENTE DONGERADEEL		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
175.01	Stichting Landaanwinningsbelangen, Metslawier	Dit archief is nog niet geïnventariseerd
GRONINGEN		
GRONINGER ARCHIEVEN		
Toegangsnr.	Archieven	Inhoud
80	Rijkswaterstaat, Directie Landaanwinning, Dienst Landaanwinningswerken in Groningen (1926-1952 (1953))	2.1. Archief van de afdeling landaanwinning van de directie der registratie en domeinen te Leeuwarden 2.1.2. Landaanwinning in Friesland, nrs. 17-57 2.1.2.1. Algemeen, nrs. 17-31 - 18: Jaarverslagen van de landmeter over 1929-1930, 1932 en 1933,, 1931-1934, 3 stukken. NB: Het verslag over 1933 is onvolledig - 19: Stukken betreffende het ministerieel overleg betreffende de steun aan landaanwinningswerken van derden en afwijzing van de algehele inpoldering van

		<p>de Friese Wadden, 1936-1937, 1 omslag</p> <ul style="list-style-type: none"> - 20: Overzichtskaarten van landaanwinningswerken in Friesland, 1936-1944, 1 omslag - 21: Begroting voor de huisvesting en tewerkstelling van Zuiderzeevissers bij de landaanwinningswerken in Friesland, 1937, 1 stuk - 22-29: Agenda's op ingekomen en uitgaande stukken, 1938-1946, 8 katernen - 30: Instructie voor de landmeter om jaarlijks overzichtskaarten op te sturen van de landaanwinningswerken in Friesland, 1941, 1 stuk - 31: Brief van de landmeter met een voorstel tot reorganisatie van zijn dienst, 1942, 1 stuk <p>2.1.2.2. Het Bildt, nrs. 32-35 2.1.2.3. Ferwerderadeel, nrs. 36-37 2.1.2.4. Westdongeradeel, nrs. 38-42</p>
613	G.E. Schuiringa, 1720 - 1957	<p>4. Bibliotheek</p> <ul style="list-style-type: none"> - 248: 'Excursiegids voor Groningen en Friesland van de Nederlandse Vereniging voor landaanwinning op 28, 29 en 30 juni '51', 1 katern
1997	Rijkswaterstaat in Groningen	<p>Diverse stukken, b.v. betreffende gemeentelijke indeling in Lauwerszee en Waddengebied (1956), voorbereiding provinciegrens Groningen-Friesland in Lauwerszee en Waddengebied (1963)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 858: op de Friese Wadden en in de Lauwerszee, 1960-1965
2521	Rijkswaterstaat Directie Groningen van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (1833) 1981-1993	<p>1 Archief van de directie Groningen 1981 – 1993 2 Stukken betreffende bijzondere onderwerpen 2.2 Taakuitvoering 2.2.02 Landaanwinning en inpoldering</p> <ul style="list-style-type: none"> - 160: Beleidsbepaling inzake landaanwinningswerken in Groningen en Friesland, 1982, 1 omslag